

פרק שביעי:

מכתב שני

יקירי, הנך שואל במכתבך, כיצד צריך בניתורה להתיחס אל התאווה. הלא לתאווה נועד תפקיד בחיי האדם, ואי אפשר לשלול אותה שלילה מוחלטת. ומאידך — „תאווה“ היא היא יצר־הרע, כלומר: יצר שיש להלחם נגדו. לכן הנך שואל, באילו דרכים יש להלחם נגד יצר אשר הופעתו הנוכחית מפריעה ונקראת „רע“, אבל מצד עצמו עתיד הוא למלאות תפקיד בחיינו.

המקובל הגדול רבנו משה קורדובירו זצ"ל בספרו „תומר דבורה“ מדריך אותנו בזה, ואם כי דבריו הם דברי קבלה, הרי גם לפי הבנתנו הפשוטה יאירו לנו כאור גדול. זוהי תמצית דבריו שם בפרק ו':

„היאך ירגיל אדם עצמו במדת הגבורה. דע, כי כל פעולות התעוררות יצה"ר הם ממש מעוררות הגבורות החזקות (מדת הדין בהנהגת הקב"ה את העולם). לכך לא יתנועע ליצה"ר שלא יעורר גבורה. והטעם שהאדם נוצר בשני יצירות, יצר הטוב ויצר הרע, זה חסד וזה גבורה, אמנם פ' בוהר פ' בראשית, שיצר טוב נברא לאדם לעצמו לצרכו, ויצה"ר לצורך אשתו... א"כ ראוי שלא יתעורר יצר הרע לתועלת עצמו... ומכאן יראה כמה מגונה הכעס וכל כיוצא בו שהוא מגביר הגבורות הקשות. אמנם יצה"ר צריך להיות קשור ואסור (פ' כבול) לבלתי יתעורר לשום פעולה בעולם מפעולות גופו, לא לחמד ביאה ולא לחמדת ממון ולא לצד כעס ולא לצד כבוד כלל, אמנם לצורך אשתו יעורר יצרו בנחת... כגון להלבישה ולתקן לה בית ויאמר: בזה שאני מלבישה אני מתקן השכינה... לפיכך כל תקוני הבית הם תקוני השכינה שהיא מתמתקת מצד יצה"ר הנברא לעשות רצון קונו לא זולת... ודרך זה יהיה לכל מיני חמדה הבאים מצד יצה"ר, יהיה עיקרם לתקוני האשה אשר הוכיח ה' לו לעור כנגדו, ויהפך כלם אח"כ לעבודת ה'.“

עד כמה שדברים אלו גבוהים מהשגתנו, הם מלמדים אותנו המבט של פנימיות התורה בענין זה, שהוא מעיקרי היצירה. והננו לומדים מזה, כי ה„יצר־הרע“ הוא יצירה קדושה בתכלית, ובכח יצירה זו הננו זוכים לתקן את השכינה השורה בבית, כי ביהו של אדם מישראל מעון הוא לשכינה. לשם כך נוצר בנו יצר זה, כמאמר הזוהר המובא בדבריו הקדושים: יצה"ר נברא לצורך אשתו, ובכל מה שאדם משפיע לאשתו בטהרה ובקדושה הנו מתקן את השכינה — נורא ונפלא מאוד גם לבלתימבין עומק סודם של הדברים!

ומהו, איפוא, הרע שביצר? כשאדם מועל בקדשים, ואת היצר הנברא לצורך אשתו — הוא מעורר לצורך ולהנאת עצמו ח"ו. כי יצר זה לפי יצירתו ותעודתו אינו שייך לנו, ולא להנאתנו ניתן בנו. כשמכניסים ביצר זה שכולו נברא ל"זולתו" — כוונה עצמית, אגוכיית, בזה הופכים אותו ל"יצר-רע". עבודתנו היא לשמור יצר זה בקרבנו עד בוא עתו, ואז תהיה הכוונה בפעולתו השפעת-חסד ותקון שכינה ויסוד בית אלוקי קדוש.

בשום אופן אין לראות ביצירת-התאוה דבר מאוס ומתועב מצד עצמו, כי הנה יצירה קדושה היא. הנה לא מצא אלוקינו מקום יותר הגון לחתימת בריתו אתנו מבשר הערוה, ואמרו בטעם המילה ששם זכרון באבר התאוה רב המהומה והחטא לבל ישתמשו בו רק במצוה ומוחזר" (רמב"ן לך, יו, ד).

**
*

כשנתבונן בהתפתחות הטבעית ננוכח לדעת, כי שתי יחידות מהוות אדם אחד: מבחינת תאיהגוף הנו יחידה השייכת לאדם עצמו. תאי הגוף המתרבים מרגע הורתו בקצב אדיר — הם הבונים את הגוף בחדשי ההריון ובעשרים שנותיו זיראשונות. מבחינת תאיהזרע הנמצאים בתוך בלוטות המין גם כן מן הרגע הראשון הרי האדם אינו שייך לעצמו: הוא נושא בתאי הזרע ירושת אבותיו בתכונת הגוף והנפש, ועליו למסור ירושה זאת הלאה לדור הבא. תאי זרע אלו אינם מתרבים בשנים הראשונות. רק בהגיע הנער לגיל הבר-מצוה בערך, הם מתחילים להתרבות, ויחד עם זה גדלים בלוטות ואברי ההולדה — האדם "מתבגר". מצד תאי הזרע הרי האדם גם מצד גופו יצור נצחי, חרוז אחד בשרשרת הדורות.

אי לזאת על האדם לדעת, כי מן הרגע שתאי הזרע בגופו מתעוררים להתרבות — אינו עוד יצור החי רק חיי עצמו. תהליכים אלו בגופו מכשירים אותו להיות אב לבנים, מוליד דור חדש. את החיים שהוא קבל משלשת השותפים, אביו אמו ובוראו — הנו מצווה למסור לדור הבא — שוב עם שני שותפים: עם האשה אשר יוכיח ה' להיות לו לעזר ועם השכינה שתשרה ביניהם.

ההתכוונות לתפקיד הגדול הזה, "להיות אב", צריכה להתחיל ברגע שתאי הזרע מתחילים בפעולתם בתוך בלוטותיהם. אז על הצעיר לדעת: הנך נועד להיות אב לבנים! מהסודות שגילו לנו חכמי האמת הוא, כי לפי מדת הקדושה שבהורים תהיה מדרגת הנשמה של בניהם, אשר על זה אנו מתפללים כל ערב מגיל צעיר: "ותהי מטתי שלמה לפניך", שנזכה למה שזכה יעקב אבינו שלא היה פסול בזרעו (ויחי, ראשון ברש"י), היינו שהיתה מטתו שלמה. היודע זאת, וגדל על ברכי התורה, ידע להתחסם במבט של קדושה אל כל דבר שבמין והולדה.

אולם, אין להתעצבן או להבהל ממקרי-לילה. גור הקב"ה כי מצד הטבע כמעט אין אדם הניצול. מזה מלבד יעקב אבינו ואליהו ז"ל. מקרה לילה אינו מחלה ואינו מויק, על-פי רוב הוא בא בעקבות הרהורים, ולפעמים הוא אונס גמור הבא בעקבות חלישות הגוף וכדו', והסימן, כי אז הוא בא בלי חלום. — אין לדאוג על ראית קרי ואין לפחד מזה. אין לנו אלא ללמוד תורה בשמחה, וכמו שאמר

ר' יהודה בן בתירא להווא תלמיד שהיה מגמגם וקורא, שהיה בעל־קרי: „בני, פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה!“ (ברכות כב).
 הזוכה להמצא במקום תורה ועל התורה הוא שוקד — אין זה שאינו מרגיש ביצרו. אבל העוסק בתורה ישנם כל האמצעים בידו אשר בכוחם למנוע השתלטות היצר. כי הרי אין שום עצה בעולם להיות שולט על יצרו מלבד לימוד גמרא עם רש"י ותוספות בקביעות ובהתמדה.

„כל הנותן דברי תורה על לבו, מבטלים ממנו הרהורי חרב, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות, הרהורי יצר הרע, הרהורי אשת־איש, הרהורי דברים בטלים, הרהורי עול בשר־ודם, שכן כתוב בס' תהלים ע"י דוד מלך ישראל, פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים, וכל שאינו נותן ד"ת על לבו, נותנים לו הרהורי חרב, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות וכ"י שכן כתוב במשנה תורה ע"י מרע"ה: והיו בך לאות ולמופת ובזרעך עד עולם, תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך“ (אבות דר' נתן פרק כ').

אין לך מקום בו יכולים לחיות בשלום עם היצר כמו במקום תורה המתנהל ברוח המוסר, ואין לך אדם בריא, עליו ורענן כזה השוקד על תורתו ושואף לעליה. הוא יודע מיצרו, אבל אין היצר שולט עליו, ואור תורתו מאיר לו גם את חיי הגוף שאינם עוד פנה חשוכה של שרירות־לב והפקרתי־יצרים, אלא קרן־אורה של הדרת־קודש ואחריות לדורות.

לצורך יתעודתו „זולתו“ מור יצר שכינה

כי הגה תו אתנו ז והחטא

דם אחד: ים מרגע ז שנותיו ע הראשון זנות הגוף ו מתרבים להתרבות, זאי הזרע

התרבות— להיות אב אביו אמו ואשה אשר

שתאי הזרע להיות אב זורים תהיה גיר: „ותהי זרעו (ויחי), כי התורה,

זטבע כמעט מחלה ואינו גמור הבא אין לדאוג וכמו שאמר